

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ДОКЛАДА

Документирани случаи (анонимни)

Пет случая от анкетното проучване, всеки илюстриращ отделен системен проблем. Случаите са анонимни — посочени са само възрастова група, диагноза и номер на отговора. Цитатите са дословни, като са премахнати всякакви данни, позволяващи идентификация. Индивидуалните случаи се предоставят на институциите с идентифициращи данни само с изричното съгласие на засегнатите лица.

Случай 1. Заличаване на диагнози: тежко болен пациент, „приравнен“ към една обща точка

Профил. Възрастен (41–50 г.), тетралогия на Фало след тотална корекция, с пулмонална клапна протеза, постоянно предсърдно мъждене, десностранна сърдечна недостатъчност и други усложнения. Решение от 2026 г. Отговор № 120.

Какво се случва. При преосвидетелстването процентът е намален от 92% на 76%. По думите на пациента комисията е „заличила“ вродената малформация, клапната протеза и предсърдното мъждене, като ги е приравнила към една-единствена точка — сърдечна недостатъчност III функционален клас без периферен застой (60%) — без да мотивира защо тези отделни, тежки състояния не са оценени по съответните им раздели в наредбата. Пациентът не обжалва — заради продължителността на процедурата и спирането на плащанията по време на обжалване. Определен е и едногодишен срок за необратимо състояние.

Какво илюстрира. Тема „нередности в оценъчната практика“ и нормативния анализ (раздел 7): вместо да се приложат отделните отправни точки за клапно протезиране и за самата вродена малформация, комплексното увреждане се „свива“ в една обща, по-ниско оценена точка. Илюстрира и практическата недостъпност на обжалването и проблема с кратките срокове при необратими състояния.

„При последното преосвидетелстване ТЕЛК е заличил вродената ми сърдечна малформация, постоянното предсърдно мъждене, пулмоналната клапна протеза. Всичко това е приравнил към сърдечната недостатъчност III ФК... Грубо нарушение на Наредбата за медицинската експертиза — за тях си има отделни раздели и индивидуални проценти.“ — отговор № 120

Случай 2. Разиграване между инстанциите: верният процент — едва след второ обжалване

Профил. Възрастен (31–40 г.), коригирана транспозиция на големите артерии, със съпътстващо хронично заболяване; влошено състояние. Решение от 2025 г. Отговор № 15.

Какво се случва. Процентът е намален от 94% на 64%. Пациентът обжалва; НЕЛК отменя решението и го връща за ново разглеждане — процес, отнел десет месеца. Същият състав на ТЕЛК, чийто председател е лекар по вътрешни болести, разглежда случая отново и отново не се съобразява с решението на НЕЛК. Едва след второ обжалване процентът е възстановен на реалните 94%.

Какво илюстрира. Тема „обжалването — ефективно, но бавно и изтощително“. Показва как връщането на преписката към същия състав може да обезсмисли първото обжалване, как

отсъствието на кардиолог в състава се отразява на решението, и защо мнозина се отказват. Този случай попада в групата, при която успешното обжалване възстановява точно предишния процент — индикация, че първоначалното намаление е било изцяло необосновано.

„На НЕЛК му отне 10 месеца да отмени и върне решението към ТЕЛК. След това се разглежда отново от същия състав... и отново не последваха решението на НЕЛК. На второто обжалване вдигнаха процента ми и го направиха реалния.“ — отговор № 15

Случай 3. Отнето пожизнено решение при навършване на 16 години

Профил. Дете (под 18 г.), общ артериален ствол, със сменена аортна клапа и доживотна медикаментозна терапия. Решение от 2025 г. Отговор № 73.

Какво се случва. Детето е имало пожизнено решение с 80%. При навършване на 16-годишна възраст семейството е задължено да подаде документи за преосвидетелстване. Новото решение е 50% — за срок от една година. Обжалването не променя резултата. Догодина, при навършване на 18 г., семейството ще трябва да подаде отново.

Какво илюстрира. Темите „преход 16/18 години“ и „кратки срокове при необратими състояния“, както и нормативния механизъм: детето, оценявано с 80% по детската отправна точка за клапно протезиране и сложни малформации, при преминаване към възрастова оценка попада в по-ниско оценени точки. Пряко относимо към чл. 102, ал. 2 от Закона за здравето — пожизнено решение за необратимо състояние е отменено и заменено с едногодишен срок.

„Преди последния ТЕЛК имаше 80% пожизнен, а след това стана 50% за 1 година. Подадохме документите поради навършване на 16 г. Другата година пак трябва да подадем — за 18 г.“ — отговор № 73

Случай 4. Ту здрав, ту болен: подценяване преди операция и загуба на чужда помощ

Профил. Дете (под 18 г.), сложна вродена малформация; предстои поредна операция; състояние без съществена промяна. Решение от 2025 г. Отговор № 11.

Какво се случва. При първото освидетелстване — още като бебе в очакване на операция — детето е оценено с едва 10% („изкараха я здрава“), а реалната оценка е дадена чак след операцията. По-късно детето получава 80% с право на чужда помощ. При пореден цикъл процентът е намален на 50% и правото на чужда помощ отпада. След обжалване са възстановени и 80%, и чуждата помощ.

Какво илюстрира. Първичното подценяване на състоянието преди операция, загубата на чужда помощ при намаление и въпросът защо необратимо състояние подлежи на ежегодно преосвидетелстване. Успешното обжалване отново възстановява изцяло предходното положение.

„При положение че няма как да се излекува, а предстои и друга операция — защо намаляват и защо е това подаване всяка година? При първото подаване, още като бебе, я изкараха здрава с 10% и чак след операцията ѝ дадоха реалната оценка.“ — отговор № 11

Случай 5. Когато проблемът не е процентът, а срокът

Профил. Дете (под 18 г.), дилатативна кардиомиопатия; в листа за сърдечна трансплантация; състояние без съществена промяна. Решение от 2025 г. Отговор № 104.

Какво се случва. Определеният процент (80%) не се оспорва. Проблемът е срокът: решението е за две години, а с изискванията за подаване на документи ефективният период се съкращава с още около три месеца. За дете, чието единствено лечение е сърдечна трансплантация, ежегодно-двугодишният цикъл от документи и комисии е самоцелен — оздравяване от състоянието е невъзможно.

Какво илюстрира. Темата „кратки срокове“ в най-чист вид: показва, че за значителна част от засегнатите основната тежест не е размерът на процента, а безсмислието на повтарящото се преосвидетелстване на необратимо състояние — измерение, което проучването препоръчва да бъде количествено измерено във втора вълна.

„Решението там е сърдечна трансплантация и решение на ТЕЛК от 2 години е единствено затруднение за нас. Процентът не е проблем, а неадекватният кратък срок — няма как да има оздравяване от това, което има детето.“ — отговор № 104

Какво изглежда „както трябва“ (отговор № 45). При дете със сложна малформация процентът е намален от 80% на 40% при навършване на 16 г.; след обжалване чрез адвокат НЕЛК определя 60%, като в мотивите изрично посочва големия сърдечен дефект и многобройните операции. При следващо преосвидетелстване ТЕЛК отново дава 40%; ново обжалване — отново 60%. През 2025 г. ТЕЛК най-сетне се съобразява сам с двете предходни решения на НЕЛК и определя 60% без ново обжалване. Изводът: правилната оценка се постига, но само с упоритост, адвокат и години — а веднъж утвърден, прецедентът може да бъде следван.

Асоциация „Детско сърце“ • Приложение „Документирани случаи“ към Доклад, версия 1.0, юли 2026 г. Цитатите са дословни и анонимни; идентифициращи данни са премахнати.